การขอความเป็นธรรมเพื่อวิชาชีพสัตวแพทย์

สุวงศ์ ศาสตรวาหา* ระบิล รัตนพานี**
ชูชาติ สายเชื้อ*** พิบูล ไชยอนันต์****
โสภณ เมืองเจริญ*****

*ภาควิชาระบาดวิทยา คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
**คณะสัตวแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
***กองควบคุมโรคสัตว์ สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร
****คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
*****กองควบคุมโรคระบาด กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

สัตวแพทยสมาคมแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้ดำเนินการต่อสู้หรือเรียกร้องเพื่อให้วิชาชีพสัตวแพทย์ เป็นอาชีพอิสระตามประมวลรัษฎากร มาตั้งแต่ พ.ศ. 2519 จนถึงปัจจุบัน นับระยะเวลาได้ 7 ปีกว่าแล้ว และก็คิดว่าการต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งอาชีพอิสระนั้น คงจะไม่สิ้นสุดลงได้ในระยะเวลาอันใกล้นี้ อย่างไรก็ตาม เพื่อนร่วมวิชาชีพสัตวแพทย์ทุกคนจะต้องร่วมมือกันเรียกร้องต่อสู้ต่อไป ในวาระนี้ จึงขอบันทึกและบอกกล่าวว่า สัตวแพทยสมาคมฯ ได้ต่อสู้เกี่ยวกับการนี้อย่างไรบ้าง ?

ช่วงระยะแรก พ.ศ. 2519 – พ.ศ. 2522

สัตวแพทยสมาคม ฯ ภายใต้การบริหารของคณะกรรมการ โดยมีนายสัตวแพทย์ ดร. ทิม พรรณศิริ เป็นนายกสมาคม ฯ ได้ดำเนินการโดยขอให้กระทรวงการคลังพิจารณาออกพระราชกฤษฎีกาให้วิชาชีพสัตวแพทย์เป็นอาชีพอิสระ ด้วยเหตุผลและเอกสารประกอบต่าง ๆ มากมาย แต่ในที่สุดก็ไม่สำเร็จ (รายละเอียดได้รวบรวมไว้ในสัตวแพทยสารปีที่ 29 เล่ม 4 ธ.ค. 2521 หน้า 49-62)

เมื่อได้พิจารณาจากหนังสือของกระทรวงการคลังที่ กค. 0804/33062 ลงวันที่ 11 ตุลาคม 2521 ได้อ้างเหตุผลที่ไม่ให้วิชาชีพสัตวแพทย์เป็นอาชีพอิสระแล้ว พอจะได้ประเด็นที่จะต่อสู้ต่อไปเพื่อให้วิชาชีพสัตวแพทย์เป็นอาชีพอิสระได้ดังนี้

1. ประมวลรัษฎากร ได้กำหนดอาชีพอิสระไว้ 6 ประเภท คือ (1) การประกอบโรคศิลปะ (2) วิชากฎหมาย (3) วิศวกรรม (4) สถาปัตยกรรม (5) การบัญชี (6) ประณีตศิลปกรรม

กระทรวงการคลังอาจให้มีพระราชกฤษฎีกาให้มีอาชีพอิสระเพิ่มเติมนอกเหนือไปจาก 6 ประเภทนี้ก็ได้ ถ้าหากพิจารณาแล้วเห็นเป็นการสมควร

2. การประกอบวิชาชีพสัตวแพทย์มิใช่เป็นการประกอบโรคศิลปะ เพราะตามพระราชบัญญัติควบคุมการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ. 2479 ไม่ได้กำหนดไว้

3. กระทรวงการคลังพิจารณาวิชาชีพสัตวแพทย์เฉพาะด้านที่สัตวแพทย์ประกอบการค้า เช่นมีคลินิครักษาสัตว์ ไม่ได้มองในด้านวิชาชีพสัตวแพทย์ทั้งหมด เพราะผู้ประกอบวิชาชีพสัตวแพทย์อีกจำนวนมากมายไม่ได้ประกอบกิจการรักษาสัตว์โดยตรง กระทรวงการคลังจึงสรุปว่าการประกอบอาชีพสัตวแพทย์เป็นการรับจ้างทำของอย่างหนึ่ง เข้าลักษณะเป็นการค้าตามประเภทการค้า 4 ชนิด 1 (ฉ) การรับจ้างทำของอย่างอื่น แห่งประมวลรัษฎากร

ช่วงระยะที่สอง พ.ศ. 2523 – 2525

เป็นช่วงระยะเวลาการบริหารงานสัตวแพทยสมาคม ฯ โดยมีนายสัตวแพทย์ บียะอรัณยกานนท์ เป็นนายก ฯ และนายสัตวแพทย์ ดร. พิเคราะห์ อาจทรงคุณ เป็นเลขาธิการ ในช่วงนี้ น.สพ. สุวงศ์ ศาสตรวาหา ได้พบว่า การสัตวแพทย์ได้เคยบัญญัติไว้ในกฎหมายพระราชบัญญัติการแพทย์ พระพุทธศักราช 2466 ซึ่งเป็นกฎหมายต้นกำเนิดของพระราชบัญญัติ (พรบ.) ควบคุมการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ. 2479 ว่า การสัตวแพทย์หรือวิชาชีพสัตวแพทย์เป็นการประกอบโรคศิลปะอย่างหนึ่ง (ความละเอียดดูในสัตวแพทยสาร ปีที่ 31 เล่ม 4 ธ.ค. 2523 หน้า 243–250) ดังนั้น ที่กล่าวอ้างกันว่า การประกอบวิชาชีพสัตวแพทย์มิใช่เป็นการประกอบโรคศิลปะจึงไม่เป็นความจริง กฎหมายเคยรับรองไว้อย่างชัดแจ้ง เป็นแต่เพียงมาถูกยกเลิกในปี 2479 เท่านั้น

ในช่วงระยะที่สองนี้ สัตวแพทยสมาคม ฯ ได้เชิญผู้อำนวยการกองนิติการ กระทรวงสาธารณสุขในสมัยนั้นมาปรึกษาหารือโดยมีนายสัตวแพทย์ ไพศาล จันทรภักดี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นผู้ประสานงานและดำเนินการร่างพระราชบัญญัติวิชาชีพสัตวแพทย์ พ.ศ..... เข้าสู่การพิจารณาของรัฐสภา ทั้งนี้เพื่อต้องการให้การประกอบอาชีพสัตวแพทย์มีกฎหมายรับรองอย่างชัดแจ้ง จะได้เป็นข้อเรียกร้องต่อกระทรวงการคลังต่อไป สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติวิชาชีพสัตวแพทย์ พ.ศ..... ก็คือให้มีการจัดตั้งสัตวแพทยสภาขึ้นมา เพื่อควบคุมการประกอบวิชาชีพสัตวแพทย์โดยเฉพาะ แต่เป็นที่น่าเสียใจว่า คณะกรรมาธิการวิสามัญวินิจฉัยร่างพระราชบัญญัติของสภาผู้แทนราษฎร ได้มีมติไม่ให้คำรับรองร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว (บันทึกการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 16/2525 (สมัยสามัญ) วันพุธที่ 14 กรกฎาคม พ.ศ. 2525 ณ ตึกรัฐสภา)

ช่วงระยะที่สาม พ.ศ. 2526 – ปัจจุบัน

สัตวแพทยสมาคม ฯ ได้เข้ายื่นหนังสือร้องขอความเป็นธรรมเพื่อวิชาชีพสัตวแพทย์ ต่อ ฯพณฯ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข มารุต บุนนาค เมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2526 เวลา 8.30 น. ที่กระทรวงสาธารณสุข โดยมี น.สพ. ม.ล. อัคนี นวรัตน นายก ฯ น.สพ. สุวงศ์ ศาสตรวาหา อุปนายก ฯ และ น.สพ. ชูชาติ สายเชื้อ กรรมการกลางสามัญ เป็นตัวแทนของสัตวแพทยสมาคม ฯ ในนามของผู้ประกอบวิชาชีพสัตวแพทย์ทั่วประเทศ ซึ่งได้รับการต้อนรับด้วยดีจาก ฯพณฯ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขและ ฯพณฯ รับว่าจะได้นำหนังสือร้องเรียน ฯ เข้าสู่การพิจารณาในที่ประชุมใหญ่ของกระทรวงสาธารณสุขต่อไป สาระสำคัญของหนังสือฉบับนี้ก็คือ ขอให้แก้กฎหมายพระราชบัญญัติควบคุมการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ. 2479 โดยกำหนดให้การสัตวแพทย์เป็นการประกอบโรคศิลปะเหมือนเดิม ดังที่เคยบัญญัติมาแล้วใน พรบ. การแพทย์ พ.ศ. 2466 ถ้าหากการร้องเรียนนี้สำเร็จ วิชาชีพสัตวแพทย์ก็จะได้เป็นอาชีพอิสระตามที่กำหนดไว้ในประมวลรัษฎากรต่อไป หนังสือร้องเรียนมีดังนี้ :–

สัตวแพทยสมาคมแห่งประเทศไทย
ในพระบรมราชูปถัมภ์

69/26 ซอยโรงภาพยนตร์เอเธนส์

ที่ สพ.ส.ท. 0112/2526

2 พฤศจิกายน 2526

เรื่อง ขอความเป็นธรรมเพื่อวิชาชีพสัตวแพทย์

เรียน ฯพณฯ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข

สิ่งที่ส่งมาด้วย เอกสารบทความจากหนังสือพิมพ์สยามรัฐ

ด้วยคณะกรรมการบริหารของสัตวแพทยสมาคมแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้ตระหนักถึงความไม่เป็นธรรมของการประกอบวิชาชีพสัตวแพทย์ในสังคมปัจจุบันนี้ จึงขอทำหนังสือเรียนชี้แจงมายัง ฯพณฯ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ขอความเป็นธรรมเพื่อวิชาชีพสัตวแพทย์ ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้

ประการที่ 1 ประมวลรัษฎากร พ.ศ. 2481 บัญญัติให้มีวิชาชีพอิสระ 6 ประเภทคือ การประกอบโรคศิลปะ ทนายความ วิศวกรรม สถาปัตยกรรม การบัญชี และประณีตศิลปกรรม แต่ละวิชาชีพอิสระนี้มีกฎหมายควบคุมวิชาชีพโดยเฉพาะ สำหรับวิชาชีพสัตวแพทย์ มี พรบ. ควบคุมการบำบัดโรคสัตว์ พ.ศ. 2505 ควบคุมวิชาชีพในลักษณะเช่นเดียวกันกับการควบคุมวิชาชีพอิสระดังกล่าวแล้ว แต่กรมสรรพากรได้กำหนดให้วิชาชีพสัตวแพทย์เป็นอาชีพรับจ้างทำของ ทั้งนี้โดยทางกรมสรรพากรได้ให้เหตุผลว่าอาชีพสัตวแพทย์มิใช่เป็นการประกอบโรคศิลปะตาม พรบ. ควบคุมการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ. 2479 จึงกำหนดให้อาชีพสัตวแพทย์เป็นอาชีพรับจ้างทำของ

ประการที่ 2 พรบ. ควบคุมการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ. 2479 มาตรา 4 บัญญัติว่าโรคศิลปะหมายความว่า เป็นกิจการใด ๆ อันกระทำโดยตรงต่อร่างกายของมนุษย์ในการบำบัดโรค ซึ่งรวมตลอดถึงการตรวจโรค และป้องกันโรคในสาขาต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ 1. เวชกรรม 2. ทันตกรรม

3. เภสัชกรรม 4. การพยาบาล 5. การผดุงครรภ์ 6. กายภาพบำบัด 7. เทคนิคการแพทย์ แต่คำนิยาม "โรคศิลปะ" แห่ง พรบ. การแพทย์ พ.ศ. 2466 บัญญัติว่า โรคศิลปะ หมายความว่า การบำบัดโรคทางยาและทางผ่าตัด รวมทั้งการผดุงครรภ์ การช่างพ้น **การสัตวแพทย์** การปรุงยา การพยาบาล การนวด หรือการรักษาคนบาดเจ็บ บ่วยไข้ประการใด ๆ ถ้าเปรียบเทียบคำนิยามโรคศิลปะ ทั้งสองคำนี้จะพบว่ามีความคล้ายคลึงกันมากดังนี้

พรบ. ควบคุมการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ. 2479		พรบ. การแพทย์ พ.ศ. 2466
1. เวชกรรม	เทียบได้กับ	– การบำบัดโรคทางยาและทางผ่าตัด
2. ทันตกรรม	,,	– การช่างพ้น
ไม่มี.....	,,	– การสัตวแพทย์
3. เภสัชกรรม	,,	– การปรุงยา
4. การพยาบาล	,,	– การพยาบาล
5. การผดุงครรภ์	,,	– การผดุงครรภ์
6. กายภาพบำบัด	,,	– การนวด
7. เทคนิคการแพทย์	,,	– การรักษาคนบาดเจ็บบ่วยไข้โดยประการใดๆ

พรบ. ควบคุมการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ. 2479 มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2480 เป็นต้นไป และในมาตรา 3 แห่ง พรบ. ฉบับนี้ได้บัญญัติให้ยกเลิกพระราชบัญญัติการแพทย์ พุทธศักราช 2466 ฯลฯ ต่อมาได้มีการแก้ไขคำนิยาม โรคศิลปะ อีก โดย พรบ. ควบคุมการประกอบโรคศิลปะ (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2509 และคำนิยาม โรคศิลปะ ได้ถูกยกเลิกอีกโดยคำสั่งของคณะปฏิรูปแผ่นดิน ฉบับที่ 38 สั่ง ณ วันที่ 21 ตุลาคม 2519 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 93 ตอนที่ 134 ฉบับพิเศษ หน้า 35 ลงวันที่ 21 ตุลาคม 2519 สำหรับเรื่องนี้คณะกรรมการบริหารสัตวแพทยสมาคม ฯ ได้ติดตามค้นหาบันทึกที่ให้เหตุผลในการบัญญัติคำนิยาม โรคศิลปะ โดยไม่ได้บัญญัติการสัตวแพทย์ไว้เหมือนดัง พรบ. การแพทย์ พ.ศ. 2466 นั้นว่า มีการบันทึกให้เหตุผลไว้อย่างไรบ้างในการแก้ไขในบทนิยามโรคศิลปะ เนื่องจากเวลาได้ผ่านล่วงเลยมานานมาก จึงไม่อาจจะค้นหาบันทึกดังกล่าวได้ แต่มีเหตุผลประการหนึ่งทำให้มีการตัดคำว่าการสัตวแพทย์ออกไปจากคำนิยามโรคศิลปะ ซึ่งกรรมการบริหารสัตวแพทยสมาคม ฯ ได้รับฟังมา คือ มีการเสนอว่า

การประกอบโรคศิลปะเป็นการกระทำต่อร่างกายของมนุษย์ ไม่สมควรที่จะนำเอาการกระทำต่อร่างกายของสัตว์มารวมอยู่ในกฎหมายฉบับเดียวกัน จึงตัดการสัตวแพทย์ออกไปจากบทนิยามโรคศิลปะ ถ้าหากเรื่องนี้เป็นความจริง ย่อมแสดงว่าศักดิ์และสิทธิของผู้ประกอบวิชาชีพสัตวแพทย์ในการประกอบโรคศิลปะ ได้ถูกตัดออกไปโดยไม่ได้รับความเป็นธรรม ทั้งนี้เพราะการไม่ยอมรับว่าการรักษาที่กระทำต่อร่างกายของสัตว์เป็นการประกอบโรคศิลปะ ย่อมกระทบกระเทือนต่อสิทธิอันพึงได้พึงมีของผู้กระทำการประกอบอาชีพรักษาสัตว์ และผู้ที่กระทำการประกอบวิชาชีพรักษาสัตว์ได้ตามกฎหมายนั้น จะต้องเป็นบุคคลผู้สำเร็จการศึกษาด้านการสัตวแพทย์ด้วย อาจกล่าวโดยสรุปว่าโดยหลักแห่งความยุติธรรมในวิชาชีพใดก็ตาม หากมีพื้นฐานการศึกษา และวิธีการประกอบอาชีพใกล้เคียงกันกับวิชาชีพอื่น วิชาชีพนั้นสมควรที่จะมีศักดิ์และสิทธิแห่งวิชาชีพเท่าเทียมกันกับวิชาชีพอื่นนั้นด้วย

ประการที่ 3 พรบ. โรคติดต่อ พ.ศ. 2523 มาตรา 4 (16) บัญญัติว่า "การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค" หมายความว่า การกระทำทางการแพทย์โดยวิธีใด ๆ ก็ตามต่อคนหรือสัตว์ เพื่อให้คนหรือสัตว์นั้นเกิดอำนาจต้านทานโรค ฯลฯ ตาม พรบ. ฉบับนี้ แสดงว่า กฎหมายให้รวมการกระทำต่อคน และการกระทำต่อสัตว์ไว้ในกฎหมายฉบับเดียวกันได้ คือ วิธีการกระทำต่อคนหรือสัตว์เพื่อทำให้คนหรือสัตว์เกิดอำนาจต้านทานโรค และกฎหมายบัญญัติไว้ว่า การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันโรคเป็นการกระทำทางการแพทย์ ดังนั้นวิธีการรักษาสัตว์ซึ่งยุ่งยากมากกว่าวิธีการกระทำให้สัตว์เกิดภูมิคุ้มกันโรค น่าจะถือว่า การรักษาสัตว์เป็นการกระทำทางการแพทย์ด้วย เพราะวิชาชีพสัตวแพทย์มีจุดมุ่งหมายที่จะกระทำการรักษาสัตว์และทำให้สัตว์เกิดภูมิคุ้มกันโรคได้ เช่น ทำการฉีดวัคซีนป้องกันโรคสัตว์ ถ้าหากจะพิจารณาให้การสัตวแพทย์เป็นการกระทำทางการแพทย์ พร้อมทั้งเป็นการประกอบโรคศิลปะด้วย น่าจะเป็นการชอบด้วยเหตุผล ประกอบกับเป็นการให้ความเป็นธรรมแก่วิชาชีพสัตวแพทย์ และสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นในสังคม

ประการที่ 4 การศึกษาในคณะแพทย์กับคณะสัตวแพทย์ระยะเวลาและหลักสูตรการศึกษามีลักษณะคล้ายคลึงกัน และเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วไปประกอบอาชีพก็มีสาขาวิชาการรักษาคล้ายคลึงกันอีก พร้อมทั้งมีจรรยาบรรณควบคุมการประกอบอาชีพของแต่ละวิชาชีพเช่นเดียวกัน มีข้อแตกต่างเพียงประการเดียวคือ การแพทย์ศึกษาเพื่อกระทำการรักษาคน ส่วนการสัตวแพทย์ศึกษาเพื่อกระทำการ

รักษาสัตว์ ดังนั้นเพื่อความเป็นธรรมในการประกอบอาชีพของวิชาชีพแพทย์และวิชาชีพสัตวแพทย์ ซึ่งมีพื้นฐานการศึกษา ระยะเวลาการศึกษา และวิธีการประกอบอาชีพคล้ายคลึงกันมากเช่นนี้ สมควรจะมีศักดิ์และสิทธิแห่งวิชาชีพเท่าเทียมกัน นั่นคือเป็นวิชาชีพประกอบโรคศิลปะเหมือนกัน

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาแล้ว คณะกรรมการบริหารสัตวแพทยสมาคมแห่งประเทศไทย ฯ จึงขอยื่นหนังสือร้องเรียนมายัง ฯพณฯ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ขอได้โปรดพิจารณาให้ความเป็นธรรมแก่วิชาชีพสัตวแพทย์ โดยกำหนดให้การสัตวแพทย์เป็นการประกอบโรคศิลปะเหมือนเดิม ดังที่เคยบัญญัติมาแล้วใน พรบ. การแพทย์ พ.ศ. 2466 สัตวแพทยสมาคม ฯ หวังเป็นอย่างยิ่ง ฯพณฯ คงจะให้ความกรุณาพิจารณาเรื่องนี้ เพื่อสร้างความเป็นธรรมแก่วิชาชีพสัตวแพทย์ ในนามของผู้ประกอบวิชาชีพสัตวแพทย์ทั่วประเทศ จึงขอกราบขอบพระคุณ ฯพณฯ เป็นอย่างยิ่งมา ณ ที่นี้ด้วย

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

อัคนี นวรัตน

(นายสัตวแพทย์ ม.ล. อัคนี นวรัตน)

นายกสัตวแพทยสมาคมแห่งประเทศไทย

ในพระบรมราชูปถัมภ์

เอกสารประกอบเพื่อขอความเป็นธรรมจากหนังสือพิมพ์สยามรัฐ

อาชีพสัตวแพทย์เป็นการค้าหรือ

โดย วิชิต วงษ์วัชรดำรง

ตามที่กรมสรรพากรได้มีประกาศให้ผู้ประกอบวิชาชีพสัตวแพทย์จดทะเบียนการค้า และเสียภาษีการค้า ภายในเดือนมกราคม 2521 นั้น ถ้าจะนับว่าเป็นคุณความดีของกรมสรรพากร ในการเร่งรัดจัดเก็บภาษีตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 9 ลงวันที่ 7 พฤศจิกายน 2520 แล้ว เห็นจะไม่ผิด และควรแก่การส่งเสริม เพราะเป็นการเพิ่มรายได้แก่รัฐในการนำไปพัฒนาประเทศ

แต่คุณความดีของกรมสรรพากรในครั้งนี้ กลับไปทำให้วิชาชีพหนึ่งแปรเปลี่ยนไปเป็นอีกวิชาชีพหนึ่งอย่างน่าสังเวช จากอาชีพสัตวแพทย์-ผู้เยียวยา รักษา คุ้มครอง ป้องกันโรคภัยแก่สัตว์ ไปเป็นอาชีพค้าชีวิตสัตว์ ทั้งยังก่อให้เกิดผลเสียแก่การปศุสัตว์ของประเทศเป็นอย่างมาก ยิ่งไปกว่านั้น ยังกระเทือนถึงความสัมพันธ์ระหว่างสัตวแพทย์กับเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ และเจ้าของสัตว์ทั้งหลายอีกด้วย นับว่าไม่เป็นธรรมอย่างยิ่ง

กรมสรรพากรอ้างว่า การประกอบอาชีพสัตวแพทย์ เข้าลักษณะเป็นการ "รับจ้างทำของ" ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และเป็นการให้บริการเพื่อหาประโยชน์อันมีมูลค่า เข้าลักษณะการค้า ตามคำนิยาม ในมาตรา 77 แห่งประมวลรัษฎากร จึงต้องจดทะเบียนการค้าและเสียภาษีการค้า ข้อกล่าวอ้างของกรมสรรพากร ชอบด้วยเหตุผลเช่นนั้นหรือ

โดยหลักของการทำการค้านั้น จะต้องทำทุกอย่างเพื่อให้ได้มาซึ่งผลกำไรเป็นจุดใหญ่ การแลกเปลี่ยน ซื้อ ขาย บริการ นั้น ก็ต้องเป็นไปตามความพอใจของผู้ให้และผู้รับบริการ หรือตามความสามารถในทางเศรษฐกิจของลูกค้า พ่อค้าอาจไม่ยอมขายสินค้าของตนให้กับลูกค้าได้ ถ้าไม่ได้รับสนนราคาที่จุใจ แต่สำหรับอาชีพสัตวแพทย์แล้ว ไม่สามารถที่จะเลือกรักษาได้

เกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ หรือเจ้าของสัตว์ที่มาหาไม่ว่าจะยากดีมีจน ต่ำต้อยหรือสูงศักดิ์เพียงใด ก็จะได้รับการบริการ ให้คำแนะนำปรึกษา และการตรวจรักษาเต็มความสามารถของสัตวแพทย์ทุกคนไป

นอกไปจากนั้น การประกอบอาชีพสัตวแพทย์ ยังต้องกระทำอยู่ภายใต้ขอบเขตของกฎหมายด้วย คือ พระราชบัญญัติควบคุมการบำบัดโรคสัตว์ พ.ศ. 2505 โดยในหมวด 2 มาตรา 22 ระบุไว้แจ้งชัดว่า ผู้ประกอบการบำบัดโรคสัตว์ต้องรักษามรรยาทแห่งวิชาชีพ ซึ่งกำหนดในกฎกระทรวง ฉบับที่ 3 ดังมีใจความสำคัญดังนี้ ห้ามมิให้ผู้ประกอบการบำบัดโรคสัตว์โฆษณาหรือใช้ จ้าง วาน ผู้อื่นให้โฆษณา ยกย่องความรู้ความสามารถของตน ให้ความเห็นอันไม่สุจริตในเรื่องใด ๆ ซึ่งเกี่ยวแก่วิชาชีพของตน เช่น ออกใบสำคัญรับรองอันเป็นเท็จ และปฏิเสธการช่วยเจ้าของสัตว์ในระหว่างสัตว์ได้รับอันตราย เป็นต้น พระราชบัญญัติฉบับนี้ ยังได้ระบุโทษแก่ผู้ฝ่าฝืนถึงขั้นสั่งเพิกถอนใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบการบำบัดโรคสัตว์ คือ ถึงขั้นตัดทางทำมาหากินกันเลยทีเดียว

อย่างนี้แล้ว จะเรียกว่าทำการค้า หากำไรได้อย่างไร เพราะโฆษณาก็ไม่ได้ ปฏิเสธการช่วยเจ้าของสัตว์ก็ไม่ได้อีก ผมเองจนบัญญาจริง ๆ ไม่รู้จะทำอย่างไรได้ถูก ภาษีรายได้บุคคลธรรมดาก็ต้องเสีย ภาษีการค้าก็จะต้องเสียอีก

นอกจากมีตัวบทกฎหมายควบคุมมรรยาทแห่งวิชาชีพแล้ว ยังมีประมวลจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพสัตวแพทย์ ควบคุมอีกชั้นหนึ่งด้วย เท่านี้ก็ไม่รู้จะไปทำการค้าหากำไรได้อย่างไรกัน

อยากให้ข้อคิดอีกประการหนึ่งว่า ตามมาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 นั้น ได้ให้อำนาจแก่ ผู้ประกอบการบำบัดโรคสัตว์ชั้นหนึ่ง (สัตวแพทย์) ทำหน้าที่ ควบคุมการแยกเก็บยา ควบคุมมิให้มีการแบ่งขายยาบรรจุเสร็จสำหรับสัตว์ต่างไปจากสภาพเดิม และควบคุมการส่งมอบยาบรรจุเสร็จสำหรับสัตว์ที่เป็นอันตรายหรือยาควบคุมพิเศษ บทบัญญัติแห่งกฎหมายนี้ยอมแสดงถึงหน้าที่อันต้องรับผิดชอบของสัตวแพทย์ ในอันที่จะไม่ก่อให้เกิดโทษแก่บุคคลอื่นโดยหวังแต่ประโยชน์และกำไรแต่ถ่ายเดียว ถ้าให้อำนาจนี้แก่นักการค้าแล้วการควบคุมยาจะกระทำได้หรือ

ก็ไม่อยากจะกล่าวว่า การที่กรมสรรพากรเรียกเก็บภาษีการค้าจากสัตวแพทย์ในครั้งนี้เป็นการทำงานที่ผิดพลาดและทำความเสียหายอย่างใหญ่หลวง แต่อยากให้กรมสรรพากรได้ทบทวนประกาศ หรือคำสั่งนั้น หรือระงับที่จะเรียกเก็บเสีย และในความเป็นจริงแล้ว กรมสรรพากรก็ไม่มีอำนาจใด ๆ จะไปตีความในกฎหมายว่าอาชีพใดเป็นการค้าหรือไม่ โดยเฉพาะในกรณีนี้ ซึ่งยังเป็นปัญหาในข้อกฎหมายอยู่ เหมือนกับกรมตำรวจจะไปตัดสินคดีว่า มีความผิดตามประมวลกฎหมายนั้น กฎหมายนี้ ได้หรือ ดังนั้น จึงขอให้กรมสรรพากรได้ทบทวนเสียใหม่ และสมควรให้คณะกรรมการกฤษฎีกาตีความในข้อกฎหมายให้กระจ่างเสียก่อน จึงค่อยดำเนินการ

ที่ผมเขียนมาทั้งหมดนี้ ไม่ได้เสียดายเงินทองที่จะต้องเสียภาษีการค้าหรอกครับ ยังไงๆ ก็หามาจนได้ แต่ที่หวั่นนักก็คือ ความสัมพันธ์ระหว่างสัตวแพทย์กับเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ หรือเจ้าของสัตว์จะขาดสะบั้นลง เพราะการช่วยเหลือในลักษณะถ้อยทีถ้อยอาศัย เห็นใจซึ่งกันและกันที่มีมาช้านานก็จะหมดไป ต่อไปการคบหาสมาคมกัน ก็จะเป็นไปในลักษณะพ่อค้าหมูกับคนเลี้ยงหมู จะเรียกให้ไปรักษาอะไร ก็ต้องว่าราคากันก่อน เอาไม่เอาว่ามา

(ลงตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ "สยามรัฐ" รายวัน ฉบับวันที่ 13 มกราคม 2521)

โลกทรรศน์นักกฎหมาย
การประกอบอาชีพอิสระของสัตวแพทย์

โดย มารุต บุนนาค

จากบทความเรื่อง "อาชีพสัตวแพทย์ เป็นการค้าหรือไม่" ซึ่งคุณวิชิต วงษ์วัชรดำรง ได้แสดงความเห็นไว้ใน น.ส.พ. สยามรัฐ ประจำวันศุกร์ที่ 13 เดือนนี้ สรุปความได้ว่า กรมสรรพากรได้ประกาศ ให้ผู้ประกอบวิชาชีพสัตวแพทย์จดทะเบียนการค้าและเสียภาษีการค้าภายในเดือนมกราคม 2521 นี้ เจ้าของบทความเห็นว่า ผู้ประกอบวิชาชีพสัตวแพทย์ไม่อยู่ในฐานะที่จะต้องเสียภาษีการค้าเพราะผู้ประกอบอาชีพนี้ไม่อาจกำหนดราคาค่ารักษาได้ตามชอบใจ เหมือนกับพ่อค้าที่ขายสินค้า เนื่องจากต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตของการควบคุมตาม พ.ร.บ. ควบคุมการบำบัดโรคสัตว์ พ.ศ. 2505 อย่างเคร่งครัด ทั้งยังถูกควบคุมมารยาทแห่งวิชาชีพ ตามประมวลจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพอีกชั้นหนึ่งด้วยนั้น

ผู้เขียนรู้สึกเห็นใจต่อผู้ประกอบอาชีพสัตวแพทย์เป็นอย่างยิ่ง เพราะผู้ประกอบอาชีพนี้ได้เสียภาษีรายได้ธรรมดาประจำปีเหมือนกับผู้ประกอบอาชีพอิสระทางอื่น ๆ (การประกอบโรคศิลป วิชากฎหมาย วิศวกรรม สถาปัตยกรรม การบัญชี และประณีตศิลปกรรม) อยู่แล้ว แต่จะต้องเสียภาษีการค้าตามประกาศใหม่ของกรมสรรพากรอีก อันเป็นการซ้ำซ้อนกัน และเห็นด้วยกับเจ้าของบทความดังกล่าวนั้นว่า ผู้ประกอบอาชีพสัตวแพทย์ไม่อยู่ในฐานะที่จะต้องเสียภาษีการค้าดังที่กรมสรรพากรตีความตามประมวลรัษฎากรแต่ประการใด

ความจริงปัญหานี้ มิใช่ปัญหาใหม่ที่เกิดขึ้น หากแต่เป็นปัญหาเก่าแก่ที่เรื้อรังมานาน กรมสรรพากรผู้ทำหน้าที่เก็บภาษีอากรเพื่อประโยชน์แห่งรัฐ ได้ต่อสู้ทางความคิดเห็นกับผู้ประกอบอาชีพอิสระทางแพทย์ กฎหมาย และทางอื่น ๆ มาช้านานในบางยุคบางสมัย อธิบดีกรมสรรพากรในอดีต ได้ยอมรับว่าความเห็นในข้อกฎหมายว่า ผู้ประกอบอาชีพอิสระซึ่งเสียภาษีรายได้ประจำปีอยู่แล้ว ไม่ต้องเสียภาษีการค้า แต่เมื่อได้มีการเปลี่ยนตัวอธิบดีกรมสรรพากร ก็มักจะมีการเร่งรัดเก็บภาษีการค้ากับผู้ประกอบอาชีพอิสระ และมีการตีความตามกฎหมายกันใหม่เกือบทุกครั้งไป

การตีความตามกฎหมายครั้งสำคัญ เกี่ยวกับประเด็นที่ว่า ผู้ประกอบอาชีพอิสระ ประเภทโรคศิลป (แพทย์) กฎหมาย วิศวกรรม สถาปัตยกรรม การบัญชี และประณีตศิลปกรรม เป็นการค้าหรือไม่ ได้มีขึ้นในปี พ.ศ. 2519 โดยกรมสรรพากรได้ประกาศเมื่อเดือนพฤษภาคม 2519 ให้ผู้ประกอบอาชีพอิสระประเภทดังกล่าว ไปยื่นแบบคำขอจดทะเบียนการค้าให้เสร็จสิ้นภายในเดือนนั้น ซึ่งเป็นการนอกเหนือจากการที่เสียภาษีรายได้ประจำปีอยู่แล้ว ผู้ประกอบอาชีพอิสระเหล่านั้นจึงได้ร้องเรียนขอความเป็นธรรมต่อทางรัฐบาลในขณะนั้น ในที่สุดทางกระทรวงการคลังได้ส่งเรื่องให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเป็นผู้ตีความในปัญหาสำคัญนี้ โดยมีผู้แทนของกรมสรรพากรและผู้แทนของผู้ประกอบอาชีพอิสระเกือบทุกประเภทเข้าร่วมชี้แจง ในการประชุมของคณะกรรมการกฤษฎีกาด้วย

ผลปรากฏว่า สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกามีความเห็นว่า ผู้ประกอบอาชีพอิสระดังกล่าวข้างต้นไม่อยู่ในฐานะที่จะต้องเสียภาษีการค้าตามความหมายของประมวลรัษฎากร เพราะเหตุว่า การค้าที่อยู่ในข่ายที่ต้องเสียภาษีการค้าตามประมวลรัษฎากรนั้นต้องเป็นการค้าที่ผู้ประกอบการค้ามีอำนาจ และมีอิสระที่จะกำหนดราคาได้ตามที่ตนเห็นสมควร ทั้งราคาที่กำหนดนั้นก็คือราคาที่ผู้ประกอบการค้าพิจารณาเห็นว่า พึงได้รับกำไรจากทรัพย์สินหรือจากบริการของตน แต่ผู้ประกอบอาชีพอิสระเหล่านี้ไม่อยู่ในฐานะที่จะกำหนดค่าบริการได้ตามใจชอบ เนื่องจากมีกฎหมายและจรรยาบรรณทางวิชาชีพควบคุมอยู่ การให้บริการของผู้ประกอบอาชีพอิสระจึงไม่อาจคำนวณเป็นราคาตามนัยที่ประมวลรัษฎากรได้ให้ความหมายไว้ เพราะมิใช่เป็นการหาประโยชน์อันเป็นมูลค่าแต่อย่างใด ดังจะได้เห็นว่า การที่แพทย์รับทำการบำบัดรักษาความเจ็บป่วยของคนไข้ ย่อมเป็นเรื่องการปฏิบัติตามหน้าที่ทางศีลธรรม ที่แพทย์จะพึงต้องเสียสละและอุทิศตนให้แก่คนไข้ การรักษาของแพทย์มิได้มุ่งประสงค์ในเรื่องสินจ้างเป็นสำคัญ

ผู้เขียนเห็นว่า ความเห็นในทางกฎหมายของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาที่ได้สรุปมาโดยข้อนั้น ข้อเท็จจริงชอบที่จะฟังเป็นยุติได้ว่า ผู้ประกอบอาชีพอิสระทุกประเภทที่มีกฎหมายควบคุมจรรยามารยาทในการประกอบอาชีพ รวมทั้งการประกอบอาชีพอิสระทางสัตวแพทย์ด้วยนั้น ไม่อยู่ในฐานะที่จะต้องเสียภาษีการค้า อันเป็นการเสียเพิ่มเติมจากที่บุคคลประเภทนี้ได้เสียภาษีรายได้ส่วนบุคคลประจำปีอยู่แล้ว

ผู้เขียนไม่ขอตำหนิ แต่เห็นใจกรมสรรพากรเป็นที่สุดที่จำเป็นจะต้องเร่งรัดการเก็บภาษี เพื่อประโยชน์แห่งรัฐ แต่การเก็บภาษีประเภทใดควรกระทำภายในขอบเขตของกฎหมาย ปัญหานี้ หากกรมสรรพากรประสงค์จะเก็บภาษีผู้ประกอบอาชีพอิสระเป็นการเพิ่มเติมเป็นพิเศษด้วย ก็ขอให้แก้ไขประมวลกฎหมายรัษฎากรเสียใหม่ ซึ่งกระทำได้ง่ายมากในปัจจุบันนี้ บรรดาผู้ประกอบอาชีพอิสระทั้งหลายก็คงเต็มใจเสียภาษีเพิ่มตามกฎหมายใหม่นั้น เพื่อรัฐจะได้นำเงินไปพัฒนาบ้านเมืองอย่างจริงจังต่อไป

ต่อมากองนิติการ สำนักปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข ได้มีหนังสือถึงสัตวแพทยสมาคม ฯ ให้ส่งตัวแทนไปชี้แจงข้อเท็จจริงต่อที่ประชุม ฯ เพิ่มเติมประกอบหนังสือร้องเรียน ในวันที่ 7 ธันวาคม 2526 เวลา 10.00 น. ซึ่งตัวแทนของสมาคม ฯ มี

1. รศ. น.สพ. ระบิล รัตนพานี ที่ปรึกษาสัตวแพทยสมาคม ฯ
2. ผศ. น.สพ. พิบูล ไชยอนันต์ ที่ปรึกษาสัตวแพทยสมาคม ฯ
3. น.สพ. โสภณ เมืองเจริญ ที่ปรึกษาเฉพาะกิจของสัตวแพทยสมาคม ฯ
4. ผศ. น.สพ. สุวงศ์ ศาสตรวาหา อุปนายกสัตวแพทยสมาคม ฯ
5. น.สพ. ชูชาติ สายเชื้อ กรรมการกลางสามัญสัตวแพทยสมาคม ฯ

คณะตัวแทน ฯ ได้ประชุมแล้วได้มอบหมายให้ รศ.น.สพ. ระบิล ฯ เป็นผู้กล่าวนำการชี้แจงต่อที่ประชุมกระทรวงสาธารณสุขระดับบริหารชั้นสูง (ระดับ 9 ขึ้นไป) จำนวน 40 ท่าน ซึ่งรายละเอียดคำชี้แจง มีดังนี้

คำชี้แจงเรื่อง ขอความเป็นธรรมเพื่อวิชาชีพสัตวแพทย์

เสนอต่อ คณะกรรมการ ฯ กระทรวงสาธารณสุข

เมื่อวันที่ 7 เดือนธันวาคม พ.ศ. 2526

กราบเรียน ฯพณฯ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ประธานคณะกรรมการ

กระผมนายสัตวแพทย์ ระบิล รัตนพานี คณบดีคณะสัตวแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในฐานะกรรมการที่ปรึกษาของสัตวแพทยสมาคมแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ พร้อมด้วยกรรมการท่านอื่น ๆ ได้แก่ นายสัตวแพทย์ พิบูล ไชยอนันต์ คณบดีคณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรรมการที่ปรึกษา ฯ นายสัตวแพทย์ โสภณ เมืองเจริญ ผู้อำนวยการกองควบคุมโรคระบาด กรมปศุสัตว์ กรรมการ ฯ นายสัตวแพทย์ ชูชาติ สายเชื้อ นายสัตวแพทย์กรุงเทพมหานคร กรรมการฯ และนายสัตวแพทย์ สุวงศ์ ศาสตรวาหา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล อุปนายกสัตวแพทยสมาคม ฯ ได้รับมอบหมายมาชี้แจง ในวันนี้ กระผมและคณะกรรมการสัตวแพทยสมาคม ฯ รู้สึกเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่ได้รับความกรุณาจากคณะกรรมการของกระทรวงสาธารณสุข ที่ให้โอกาสได้เข้ามาชี้แจงสถานภาพวิชาชีพสัตวแพทย์และตอบข้อซักถามเพื่อความกระจ่าง ตามหนังสือขอความเป็นธรรมเพื่อวิชาชีพสัตวแพทย์ ซึ่งนายกสัตวแพทยสมาคม ฯ ได้กราบเรียนต่อ ฯพณฯ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขไปแล้วนั้น ซึ่งกระผมเข้าใจว่าคณะกรรมการทุกท่านคงได้รับสำเนาหนังสือฉบับนี้แล้ว อย่างไรก็ตาม โดยความคิดเห็นส่วนตัวกระผมไม่ค่อยจะชอบคำว่า "ขอความเป็นธรรม" มากนัก แต่ไม่สามารถหาคำอื่นได้ดีกว่า เพราะคำว่า "ขอความเป็นธรรม" ดังกล่าวทำให้แปลว่า ถูกรังแก แต่ความจริงหนังสือฉบับนี้ เป็นเรื่องของการขอความเห็นใจ ขอความอนุเคราะห์มากกว่าการขอความเป็นธรรม ในอันที่จะเสนอต่อคณะกรรมการ ฯ ได้พิจารณาช่วยเหลือวิชาชีพสัตวแพทย์ ในขอบเขตและอำนาจของกระทรวงสาธารณสุข

กระผมใคร่กราบเรียนต่อคณะกรรมการ ฯ อย่างตรงไปตรงมาว่า วัตถุประสงค์ที่มาชี้แจงในวันนี้ เพื่อมาขอความกรุณา ให้กระทรวงสาธารณสุข ได้พิจารณากำหนดให้วิชาชีพสัตวแพทย์เป็นการประกอบโรคศิลปะ ตาม พรบ. ควบคุมการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ. 2479 ทั้งนี้เป็นด้วยเหตุแห่งปัญหาที่ว่า สถานภาพปัจจุบันวิชาชีพสัตวแพทย์ได้ถูกกำหนดเป็นอาชีพเข้าลักษณะทำการค้าหรือการพาณิชกรรมอย่างหนึ่ง ซึ่งสัตวแพทยสมาคม ฯ ถือว่าเป็นการกำหนดที่ผิดกับหลักความเป็นจริง ทำให้ศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพตกต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับวิชาชีพในกลุ่มวิทยาการแพทย์ที่คล้ายคลึงกันหรือตามความเข้าใจมาแต่เดิม ซึ่งเป็นการไม่ยุติธรรมต่อศักดิ์และสิทธิของผู้ประกอบวิชาสัตวแพทย์พึงจะมี และอาจจะเป็นผลเสียหายในอนาคต หากวงการสัตวแพทย์มีความสำนึกตนเป็นผู้ประกอบการค้า ตามที่ผู้อื่นกำหนดให้ เพื่อที่จะให้สังคมยอมรับเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพ และแยกตัวจากการถูกระบุเป็นกลุ่มทำการค้านั้น จะอ้างแต่คำพูดและความคิดเห็นธรรมดาไม่ได้ จำเป็นจะต้องมีกฎหมายมารองรับ นี้เป็นเหตุที่ผู้ประกอบวิชาชีพสัตวแพทย์ โดยสัตวแพทยสมาคม ฯ ต้องมาพึ่งและขอความอนุเคราะห์จากกระทรวงสาธารณสุข

กระผมขอกราบเรียนสรุปข้อมูลเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการ ฯ ว่า การสัตวแพทย์เป็นวิชาชีพซึ่งผู้ประกอบการจะต้องเป็นบุคคลที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันการศึกษา มีหลักสูตรการศึกษาที่แน่นอน การให้การศึกษาในวิชาชีพสัตวแพทย์มีมาในประเทศไทยตั้งแต่พุทธศักราช 2457 ปัจจุบันมีผู้สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญา 1300 คน และประกาศนียบัตร 3200 คน และในอนาคตจะผลิตเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ตามความต้องการของประเทศ ผู้ประกอบการในวิชาชีพสัตวแพทย์มีกฎหมายเฉพาะควบคุมวิชาชีพ คือ พรบ. ควบคุมการบำบัดโรคสัตว์ พ.ศ. 2505 และมีจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพควบคุมเหมือนกับวิชาชีพอิสระอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิชาชีพสัตวแพทย์นั้น สามารถเทียบได้กับการประกอบโรคศิลปะสาขาเวชกรรม จะต่างกันอยู่ตรงที่ผู้ถูกกระทำจะเป็นคนหรือสัตว์เท่านั้น

ตามความเป็นจริงแล้ว วิชาชีพสัตวแพทย์ได้รับการยอมรับเป็นสาขาหนึ่งของการประกอบโรคศิลปะ โดย พรบ. การแพทย์ พุทธศักราช 2466 จะด้วยเหตุผลใดก็ตาม ซึ่งไม่สามารถตรวจสอบได้ในคราวแก้ไขและปรับปรุง พรบ. การแพทย์เป็น พรบ. ควบคุมโรคศิลปะ พ.ศ. 2479 การสัตวแพทย์มิได้ระบุไว้ด้วย เพื่อที่จะให้วิชาชีพสัตวแพทย์ได้เป็นการยอมรับโดยกฎหมายเป็นการ

ARCHIVE COURTESY OF DR. PRASERT SUWASUJARIT FACULTY OF VETERINARY SCIENCE

ประกอบโรคศิลปะอีกครั้ง สัตวแพทยสมาคม ฯ ได้ติดต่อคณะกรรมการกฤษฎีกา และได้รับคำแนะนำและชี้แจงว่า กฎหมายที่ว่าด้วยโรคศิลปะนั้นมีได้ฉบับเดียวเท่านั้น จะมาออกกฎหมายว่าด้วยโรคศิลปะพิเศษในสัตว์นั้นทำไม่ได้ ถ้าหลักการและเหตุผลเป็นไปได้ก็ควรจะอยู่รวมในกฎหมายฉบับเดียวกัน โดยที่วิชาชีพสัตวแพทย์มีกิจกรรมที่สามารถกำหนดได้เป็น 2 แนว คือเพื่อการเกษตรและเพื่อสาธารณสุข กิจกรรมทั้ง 2 แนวนี้จะใช้วิธีการและขบวนการทางวิทยาศาสตร์การแพทย์เป็นหลัก วิชาชีพสัตวแพทย์จึงมีส่วนความเกี่ยวข้องกับการสาธารณสุขของประเทศ ดังนั้นการที่จะมีวิชาชีพสัตวแพทย์ซึ่งเป็นวิชาชีพที่กระทำโดยตรงต่อสัตว์ จะเข้ามาอยู่หรือรวมในกฎหมายของกระทรวงสาธารณสุข จึงไม่เป็นของแปลกหรือน่ารังเกียจ และทั้งในอดีตก็เคยปรากฏมาแล้ว แม้ในปัจจุบัน พรบ. ของกระทรวงสาธารณสุขหลายฉบับก็ยังควบคุมในกิจกรรมของการสัตวแพทย์ เช่น พรบ. โรคติดต่อ 2523 ซึ่งควบคุมการกระทำทั้งในคนและสัตว์

เพื่อให้การพิจารณาเรื่องนี้เป็นไปหลายด้าน จากข้อมูลที่กระผมได้กราบเรียนมาแล้วนี้ หากเหตุผลและหลักการพอจะยอมรับได้ การที่สาขาวิชาชีพสัตวแพทย์ได้รับการพิจารณากลับเข้ามาอยู่ใน พรบ. ควบคุมโรคศิลปะอีกครั้งนั้น จะมีผลหรือก่อให้เกิดความยุ่งยากต่อกระทรวงสาธารณสุขหรือต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับ พรบ. ควบคุมการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ. 2479 เพียงใดหรือไม่ เกี่ยวกับประเด็นนี้ใคร่ขอกราบเรียนว่า วิชาชีพสัตวแพทย์นั้นมีกฎหมายควบคุมซึ่งเรียกว่า พรบ. ควบคุมการบำบัดโรคสัตว์ พ.ศ. 2505 ซึ่งจะกำหนดการจดทะเบียนผู้ประกอบการ ตลอดจนจรรยาบรรณ มารยาทแห่งวิชาชีพและอื่น ๆ ซึ่งเทียบได้กับสาขาเวชกรรม ใน พรบ. ควบคุมการประกอบโรคศิลปะ ซึ่งบัดนี้ได้แยกตัวออกมาควบคุมกันเองอย่างอิสระ โดย พรบ. วิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. 2511 ดังนั้น ถ้าหากว่าวิชาชีพสัตวแพทย์ได้รับการพิจารณากำหนดไว้ใน พรบ. ควบคุมการประกอบโรคศิลปะแล้ว จะไม่มีผลกระทบกระเทือน เพราะจะมีข้อกำหนดการยกเว้นต่าง ๆ เช่นเดียวกันกับสาขาเวชกรรม ซึ่งได้แยกออกมาแล้ว ข้อนี้อาจจะเปรียบเทียบให้เห็นชัดเจนว่า สัตวแพทย์เหมือนกับนักเรียนต่างจังหวัดที่ต้องเข้ามาศึกษาใน กทม. ต้องย้ายชื่อเข้ามาอยู่ในทะเบียนบ้านที่เจ้าของบ้านอนุญาต แต่ความเป็นจริงนักเรียนผู้นั้นอยู่ตามหอพัก มิทำให้เจ้าของทะเบียนบ้านยุ่งยากแต่ประการใด

โรคซูโดเรบีส์ในสุกร

บริษัท
เวลโนวน์
อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด

SLIDE: COURTESY OF DR. BOONMEE SUNYASUJAREE FACULTY OF VET. MED. C.U.

สาเหตุและอาการของโรค

สาเหตุของโรค เกิดจากเชื้อ **Herpes Virus** ซึ่งแฝงตัวอยู่ได้ในสุกรป่วย โดยไม่แสดงอาการ**(Latent Infection)** สุกรที่มีเชื้อนี้จะแพร่โรคให้กับสุกรอื่นๆ เมื่อเกิดความเครียด
อาการที่เกิดขึ้นจะขึ้นอยู่กับอายุของสุกรเมื่อเป็นโรค สรุปได้ดังนี้

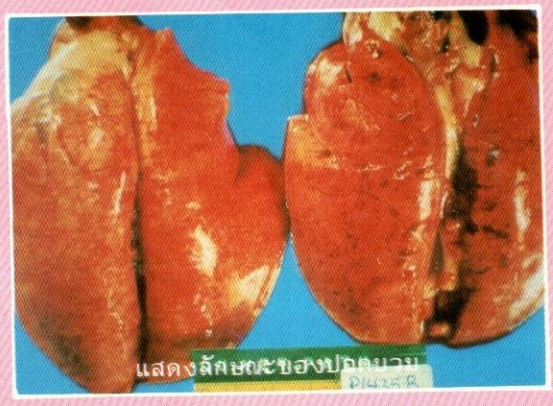
1. อาการทางระบบหายใจ ได้แก่อาการหอบหายใจเร็ว จามไอ มีน้ำมูกซึ่งพบได้ในสุกรป่วยทุกอายุ นอกจากนั้นในสุกรบางตัวจะพบอาการของปอดบวมร่วมอยู่ด้วย

แสดงเชื้อ *Herpes Virus*

สุกรป่วยแสดงอาการยืดคอหายใจหอบ

2. อาการทางระบบประสาท พบได้ชัดเจนในสุกรอายุ 1–4 อาทิตย์ อาการที่เห็นได้ชัดเจนได้แก่ ตัวสั่น เกร็ง ขากรรไกรแข็ง น้ำลายไหลเป็นฟองเหนียวยืด นอนตะแคง ขาตะกุยอากาศม่านตาขยายกว้าง

3. อาการทางระบบสืบพันธุ์ โดยเฉพาะสุกรแม่พันธุ์ มักแสดงอาการแท้งขณะที่ตั้งท้องซึ่งพบได้ถึง 90 % นอกจากนั้น ยังพบว่าแม่สุกรจะมีอัตราการผสมติดต่ำ จำนวนลูกต่อครอกต่ำ และลูกอ่อนแอ

แสดงลักษณะของปอดบวม

แสดงอาการทางประสาท

การป้องกันโรค

ความสูญเสียที่เกิดขึ้นจากโรคฮูโดเรบีส์

ในสุกรขุน

อายุ/อาทิตย์	อัตราการเกิดโรค	อัตราการตาย
1	100 %	100 %
2 - 3	80 - 100	80
3 - 4	50	50
4 - 8	25	25
8 - 16	10	10
16 อาทิตย์ขึ้นไป	5	5

ในสุกรพันธุ์ มีอัตราการตายต่ำเพียง 1- 2% ความสูญเสียที่เกิดขึ้นได้แก่

1. การแท้งลูกถึง 90 เปอร์เซ็นต์
2. อัตราการผสมติดต่ำ
3. จำนวนลูกต่อครอกต่ำ ลูกอ่อนแอ และเปอร์เซ็นต์การเลี้ยงรอดน้อย
4. เป็นพาหะในการแพร่โรคให้สุกรตัวอื่นๆในฝูงต่อไป

ป้องกันและลดความสูญเสียจากโรคฮูโดเรบีส์ด้วย วัคซีนฮูโดเรบีส์ ของชาลส์เบอรี่ สหรัฐอเมริกา มีคุณสมบัติดังนี้

1. เป็นวัคซีนเชื้อตาย (**Killed Vaccine**) ไม่ก่อให้เกิดการแพ้หรือแพร่โรคแต่อย่างใด
2. มีไวรัสเชื้อตาย ต่อ 1 โด๊สสูง (**High Antigen Mass**) ให้ความมั่นใจในการป้องกันโรค โดยทำวัคซีนเพียงครั้งเดียว ทั้งในสุกรขุนสุกรพันธุ์
3. ดูดซึมได้เร็ว เพื่อสร้างภูมิคุ้มโรคสูงอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องเป็นเวลานาน
4. ไม่ทำให้เกิดฝี บริเวณที่ฉีดวัคซีนซึ่งเป็นปัญหาทำให้คุณภาพ ซากเสียไป

โปรแกรมการป้องกันโรคซูโดเรบีส์

- สุกรท้องและสุกรสาว ฉีดวัคซีนซูโดเรบีส์ ครั้งละ 2 ซี.ซี. เข้าใต้ผิวหนังหรือเข้ากล้ามเนื้อ ในช่วง 4-6 อาทิตย์ ก่อนคลอดทุกครั้ง
- สุกรพ่อพันธุ์ ฉีดวัคซีนซูโดเรบีส์ ครั้งละ 2 ซี.ซี. เข้าใต้ผิวหนังหรือเข้ากล้ามเนื้อ ทุกๆ ปีๆ ละครั้ง
- สุกรขุน ฉีดวัคซีนซูโดเรบีส์ ครั้งละ 2 ซี.ซี. เมื่อสุกรอายุได้ 4-6 อาทิตย์ เข้าใต้ผิวหนังหรือเข้ากล้ามเนื้อ

วัคซีนซูโดเรบีส์ ของ บริษัท ชาลส์เบอรี่ สหรัฐอเมริกา

จัดจำหน่ายโดย

บริษัท เวลโนวน์ อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด

60 สุขุมวิท 52 กรุงเทพ 10110 โทร.3114177,3114805

ประเด็นอันอาจจะเป็นคำถามว่า เมื่อสาขาอื่นดังเช่นสาขาเวชกรรม ได้แยกออกมาจาก พรบ. ควบคุมการประกอบโรคศิลปะแล้ว แต่ทำไมสาขาสัตวแพทย์ซึ่งเป็นอิสระอยู่แล้วจะเข้ามาอยู่ใต้ พรบ. ดังกล่าว ประเด็นนี้เป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะการที่สาขาเวชกรรมได้แยกออกจาก พรบ. ควบคุมการประกอบโรคศิลปะ โดยมี พรบ. วิชาชีพเวชกรรมมาควบคุมก็ตาม แต่ใน พรบ. ควบคุมโรคศิลปะ พ.ศ. 2479 ก็ยังคงกำหนดว่า "สาขาเวชกรรม" เป็นสาขาหนึ่งของโรคศิลปะ โดยมิได้ถูกตัดออกไปด้วย ซึ่งต่างกับสาขาการสัตวแพทย์ ซึ่งครั้งหนึ่งเป็นสาขาของโรคศิลปะ แต่เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงแก้ไข พรบ. แล้ว "การสัตวแพทย์" ได้ตกหายไป และไม่มีการระบุไว้ในกฎหมายใดอีกเลยว่า การสัตวแพทย์เป็นกิจกรรมของโรคศิลปะ จึงพอจะสรุปได้ว่า **สาขาเวชกรรมถึงแม้จะออกไปจาก พรบ. ควบคุมการประกอบโรคศิลปะ แต่ก็ยังคงศักดิ์และสิทธิในการเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะอยู่ตาม พรบ. เดิม ซึ่งผิดกับสาขาสัตวแพทย์ หลัง พรบ. การแพทย์ 2466 เปลี่ยนแปลงแล้ว ไม่เหลืออะไรไว้เลย** กระผมเข้าใจว่าประเด็นนี้เองที่นายกสัตวแพทยสมาคม ฯ ใช้คำว่า "ขอความเป็นธรรม" เพราะดูเหมือนว่าเป็นการลิดรอนสิทธิของสาขาการสัตวแพทย์ ซึ่งเคยมีอยู่ก่อนและไม่สามารถกำหนดหรือมี พรบ. ใหม่มารองรับได้

อนึ่ง กระผมใคร่ขอกล่าวสรุปว่า การที่กระผมและคณะได้รับมอบหมายจากสัตวแพทยสมาคม ฯ เข้ามาชี้แจงในคราวนี้ โปรดอย่าได้เข้าใจว่าเป็นการเรียกร้องสิทธิ แต่โดยข้อเท็จจริงมาชี้แจงข้อมูลเพื่อการพิจารณาของกระทรวงสาธารณสุข และประการสำคัญคือมาขอความอนุเคราะห์ขอความเห็นใจในอันที่จะช่วยเหลือผดุงเกียรติแห่งวิชาชีพสัตวแพทย์ พร้อมกันนี้กระผมได้เสนอแบบร่างการแก้ไข พรบ. ควบคุมการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ. 2479 ในมาตรา 4 และ 12 เพื่อการพิจารณาด้วยแล้ว

สุดท้ายนี้ ในนามของสัตวแพทยสมาคม ฯ ใคร่ขอกราบขอบพระคุณต่อประธานกรรมการและคณะกรรมการ ฯ ทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้สัตวแพทยสมาคม ฯ ได้มีโอกาสมากราบเรียนชี้แจง หากแม้ว่าท่านคณะกรรมการ ฯ ต้องการรายละเอียด หรือจะซักถามประเด็นใด คณะของกระผมยินดีที่จะกราบเรียนชี้แจงต่อไป

ขอขอบพระคุณ

คณะตัวแทนได้ใช้เวลาตอบข้อซักถามจากคณะกรรมการ ฯ อยู่นานประมาณ 1 ชั่วโมง

เอกสารประกอบคำชี้แจง ฯ เมื่อวันที่ 7 ธันวาคม พ.ศ. 2526
การสัตวแพทย์เป็นวิชาชีพ

เอกสารของต่างประเทศที่ยืนยันว่า การสัตวแพทย์ (Veterinary medicine) เป็นวิชาชีพ (profession) และเป็นวิทยาศาสตร์และศิลป (science and art) คือ

1. จาก Report ของ R.K. Anderson แห่ง School of Public Health, University of Minnesota หน้า 2–1

"Veterinary Medicine as a profession"

"การสัตวแพทย์เป็นวิชาชีพ"

2. จากหนังสือ Comparative Medicine in Transition แห่ง The University of Michigan, School of Public Health หน้า 5

"Veterinary medicine is defined as the science and art dealing with the prevention, cure, and alleviation of diseases and injuries of animals, especially of domestic animals"

"การสัตวแพทย์หมายความว่า เป็นวิทยาศาสตร์และศิลปที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันโรค การรักษาโรค การบรรเทาโรคและการบาดเจ็บของสัตว์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งของสัตว์เลี้ยง"

3. จาก The Veterinary contribution to Public Health Practice ซึ่งเป็น Report of a Joint FAO/WHO Expert Committee on Veterinary Public Health หน้า 5

"Veterinary public health activities devoted to the application of professional veterinary skills, knowledge, and resources to the protection and improvement of human heatth"

"การสัตวแพทย์สาธารณสุขคือ การรวบรวมเอากิจการต่าง ๆ ของงานสาธารณสุข ซึ่งต้องการความกลมเกลียวอย่างลึกซึ้งแห่งวิชาชีพในด้านความรู้ ความชำนาญ และทรัพยากรของสัตวแพทย์ เพื่อที่จะคุ้มกันและพัฒนาการสุขภาพของมนุษย์"

4. จาก Class notes วิชา Veterinary Epidemiology แห่ง University of Minnesota หน้า 4

"Veterinary medicine is the art and science of maintaining the health and well–being of animals including their interrelationships with man"

"การสัตวแพทย์จัดว่าเป็นวิทยาศาสตร์และศิลปอย่างหนึ่ง เพื่อการดำรงไว้ซึ่งสุขภาพที่สมบูรณ์ของสัตว์ รวมถึงความสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์"

พรบ. ควบคุมการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ. 2479	แนวทางแก้ไข พรบ. ควบคุมการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ. .....
มาตรา 4 "โรคศิลปะ" หมายความว่า กิจการใด ๆ อันกระทำโดยตรง ต่อร่างกายของมนุษย์ในการบำบัดโรค ซึ่งรวมตลอดถึงการตรวจโรค และบ้องกันโรคในสาขาต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ (1) เวชกรรม คือ..... (2) ทันตกรรม คือ..... (3) เภสัชกรรม คือ..... (4) การพยาบาล คือ..... (5) การผดุงครรภ์ คือ..... (6) กายภาพบำบัด คือ..... (7) เทคนิคการแพทย์ คือ.....	**มาตรา 4** "โรคศิลปะ" หมายความว่า กิจการใด ๆ อันกระทำโดยตรงต่อร่างกายของ **มนุษย์หรือสัตว์** ในการบำบัดโรค ซึ่งรวมตลอดถึงการตรวจโรค และบ้องกันโรคในสาขาต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ (1) เวชกรรม คือ..... (2) ทันตกรรม คือ..... (3) เภสัชกรรม คือ..... (4) การพยาบาล คือ..... (5) การผดุงครรภ์ คือ..... (6) กายภาพบำบัด คือ..... (7) เทคนิคการแพทย์ คือ..... (8) การสัตวแพทย์ คือ การตรวจโรค การบ้องกันโรค หรือการบำบัดโรคสัตว์ด้วยกรรมวิธีของการประกอบโรคศิลปตามแผนนั้น ๆ
มาตรา 12 การขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาต ให้แบ่งเป็น 2 ประเภท คือผู้ประกอบโรคศิลปะแผนปัจจุบันประเภทหนึ่ง ยกเว้นสาขาเวชกรรมและผู้ประกอบโรคศิลปแผนโบราณประเภทหนึ่ง	**มาตรา 12** การขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาต ให้แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ผู้ประกอบโรคศิลปะแผนปัจจุบันประเภทหนึ่ง ยกเว้นสาขาเวชกรรมและ **การสัตวแพทย์** และผู้ประกอบโรคศิลปะแผนโบราณประเภทหนึ่ง

กระทรวงสาธารณสุข		กระทรวงการคลัง	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
พรบ. การแพทย์ 2466	พรบ. ควบคุมการประกอบโรคศิลปะ 2479	ประมวลรัษฎากร 2481	พรบ. ควบคุมการบำบัดโรคสัตว์ 2505
โรคศิลปะ หมายความว่า การบำบัดโรคทางยา และทางผ่าตัด รวมทั้ง การผดุงครรภ์ การช่างพัน **การสัตวแพทย์** การปรุงยา การพยาบาล การนวด หรือ การรักษา คนบาดเจ็บ บ่วยไข้ประการใด ๆ	**โรคศิลปะ** หมายความว่า เป็นกิจการใดๆ อันกระทำโดยตรงต่อร่างกายของมนุษย์ ในการบำบัดโรค ซึ่งรวมตลอดถึงการตรวจโรคและบ้องกันโรคในสาขาต่างๆ ดังต่อไปนี้ 1) เวชกรรม 2) ทันตกรรม 3) เภสัชกรรม 4) การพยาบาล 5) การผดุงครรภ์ คำสั่งคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 38 สั่ง ณ วันที่ 21 ตุลาคม 2519	มาตรา 40 (6) บัญญัติให้มีวิชาชีพอิสระ 6 ประเภท ได้แก่ **การประกอบโรคศิลปะ** ทนายความ วิศวกรรม สถาปัตยกรรม การบัญชี และ ประณีตศิลปกรรม **การประกอบอาชีพสัตวแพทย์ มิใช่เป็นการ ประกอบ โรค ศิลปะ จึงจัดอาชีพสัตวแพทย์เข้าลักษณะ	**การบำบัดโรคสัตว์** หมายความว่า การกระทำใดๆอันกระทำโดยตรงต่อร่างกายสัตว์ เพื่อตรวจหรือรักษาโรค และหมายความ รวมตลอดถึงการบ้องกันโรค การกำจัดโรค การตบแต่งทางศัลยกรรม การตอน หรือการผสมเทียม (ร่างบัญญัติใหม่) **การบำบัดโรคสัตว์** หมายความว่า การกระทำใดๆอันกระทำโดยตรงต่อร่างกายสัตว์ เกี่ยวกับการตรวจวินิจฉัยโรค รักษาโรค บ้องกัน

กระทรวงสาธารณสุข		กระทรวงการคลัง	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
พรบ. การแพทย์ 2466	พรบ. ควบคุมการประกอบโรคศิลปะ 2479	ประมวลรัษฎากร 2481	พรบ. ควบคุมการบำบัดโรคสัตว์ 2505
	6) กายภาพบำบัด 7) เทคนิคการแพทย์ 1) **เวชกรรม** คือการตรวจโรค การป้องกันโรค หรือการบำบัดโรคมนุษย์ด้วยกรรมวิธีของการประกอบโรคศิลปะตามแผนนั้น ๆ	**เป็นการค้าตามประเภทการค้า 4 ชนิด 1 (ฉ) การรับจ้างทำของอย่างอื่น แห่งประมวลรัษฎากร** (ร่างคำนิยาม) **การสัตวแพทย์** คือการตรวจโรค การป้องกันโรค หรือการบำบัดโรคสัตว์ ด้วยกรรมวิธีของการประกอบโรคศิลปตามแผนนั้น ๆ	โรค หรือกำจัดโรคในสัตว์ และโรคสัตว์ติดต่อถึงมนุษย์ และให้หมายความรวมถึง การกระทำโดยตรงต่อร่างกายของสัตว์ ด้วยการผ่าตัด ฉีดยา ฉีดสาร หรือการสอดใส่ วัตถุใด ๆ เข้าในร่างกายของสัตว์ การตบแต่งทางศัลยกรรม การตอน หรือการผสมเทียมด้วย

ข่าวคืบหน้าเกี่ยวกับการร้องเรียนนี้จนถึงบัดนี้ (26 ธันวาคม 2526) คณะกรรมการ ฯ ใหญ่ของกระทรวงสาธารณสุข โดยมี ฯพณฯ รัฐมนตรี ฯ มารุต บุนนาค เป็นประธาน ได้กรุณาผ่านเรื่องไปให้คณะอนุกรรมการเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับการแก้ไข พรบ. ควบคุมการประกอบโรคศิลปะ พิจารณาต่อไป โดยมีท่านรองปลัดกระทรวงสาธารณสุข นายแพทย์ อุทัย สุคสุข เป็นประธานอนุกรรมการ ฯ

เป็นนิมิตหมายอันดีที่เรื่องการร้องเรียน ฯ ของสัตวแพทยสมาคม ฯ ได้รับการพิจารณาจากกระทรวงสาธารณสุข ขั้นตอนต่อมา สัตวแพทยสมาคม ฯ ได้มีหนังสือไปยังกรมปศุสัตว์ ให้ช่วยสนับสนุนการดำเนินการในเรื่องนี้ โดยขอให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งเป็นผู้รักษาการ พรบ. ควบคุมการบำบัดโรคสัตว์ พ.ศ. 2505 มีหนังสือสนับสนุนไปยังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข และขอร้องไปยังคณะสัตวแพทยศาสตร์ ทั้งสองมหาวิทยาลัย ให้ดำเนินการให้ทบวงมหาวิทยาลัยมีหนังสือไปยังกระทรวงสาธารณสุข สนับสนุนการดำเนินงานของสัตวแพทยสมาคม ฯ เช่นเดียวกัน

ขอให้เพื่อนร่วมวิชาชีพสัตวแพทย์ทุกท่าน ร่วมกันส่งพลังกระแสจิตคลบรรดาลให้การดำเนินการร้องเรียนขอความเป็นธรรม เพื่อวิชาชีพสัตวแพทย์ของพวกเราในครั้งนี้ จงประสบความสำเร็จเพื่อผดุงความเป็นธรรมในสังคมให้คงอยู่ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

1. ประจักษ์ ถิรทินรัตน์, 2521 การต่อสู้เพื่อวิชาชีพสัตวแพทย์, สัตวแพทยสาร 29 (4) : 46–62
2. สุวงศ์ ศาสตรวาหา, 2523 วิชาชีพสัตวแพทย์เป็นการประกอบโรคศิลปะ หรือรับจ้างทำของ, สัตวแพทยสาร 31 (4) : 243–250
3. พระราชบัญญัติการแพทย์ พุทธศักราช 2466
4. พระราชบัญญัติ ควบคุมการประกอบโรคศิลปะ พุทธศักราช 2479
5. พระราชบัญญัติ ควบคุมการบำบัดโรคสัตว์ พุทธศักราช 2505

6. A description of the responsibilities of Veterinarians as they relate directly to human health : A report, Prepared by R.K. Anderson et al, School of Public Health, University of Minnesota, 1976

7. Henrik J. Stafseth : Purpose and Objectives of the Institute, Comparative Medicine in Transition, The University of Michigan, School of Public Health, 1960

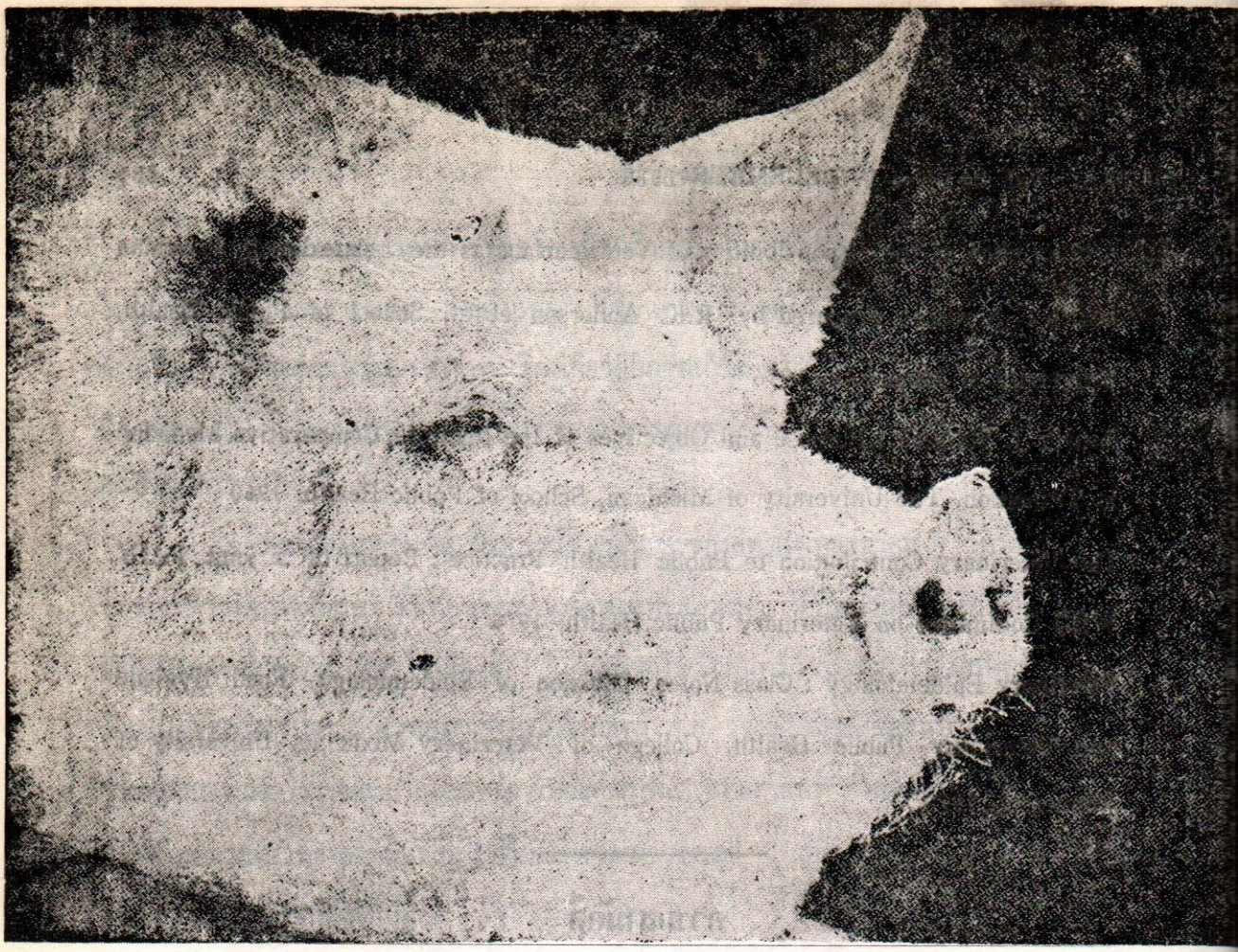
8. The Veterinary Contribution to Public Health Practice : Report of a joint FAO/ WHO Committee on Veterinary Public Health, 1974

9. Veterinary Epidemiology : Class Notes, Division of Epidemiology, Food Hygiene and Veterinary Public Health, College of Veterinary Medicine, University of Minnesota, 1979.

ความสามัคคี

อยุธยาพินาศไปเหตุใดเล่า
เพราะไทยเราสามัคคีนั้นสูญสิ้น
จึงเสียเมืองทั่วหวงแหนสูญแผ่นดิน
ถูกพยามหมิ่นเอกราชชาตินั้นไป
ประวัติศาสตร์ชาติไทยในครั้งก่อน
ยังคงสอนเป็นบทเรียนเพียรแก้ไข
หากขาดหลักสามัคคีนครใด
คงสิ้นไทยสิ้นชาติพินาศเอย

ส. สังขรัตน์
ตันหยงมัส
ไทยรัฐ
1 ตุลาคม 2526

เพิ่มกำไรด้วย ริดโซล*

หมูโตถึงระยะส่งตลาดเร็วขึ้น — การใช้ริดโซลผสมในอาหาร ทำให้หมูโตเร็ว ส่งตลาดได้เร็วขึ้น

ประสิทธิภาพการใช้อาหารดีขึ้น — ริดโซล ทำให้อัตราการแลกเปลี่ยนอาหารเป็นเนื้อดีขึ้น ประหยัดอาหาร ลดต้นทุนการผลิต

ช่วยป้องกันโรคท้องร่วงและโรคบิดในหมู — ริดโซล ช่วยป้องกันโรคท้องร่วงและโรคบิดได้เป็นอย่างดี ลดอัตราการตายในลูกหมูและเป็นกำไรให้ผู้เลี้ยง

เลี้ยงสุกรให้ได้กำไรมากขึ้นและเร็วขึ้น — ต้องเลี้ยงด้วยริดโซล แล้วท่านจะส่งหมูออกตลาดได้เร็วขึ้น มากขึ้น และมีกำไรมากขึ้น

บริษัท เมอร์ค ชาร์พ แอนด์ โดห์ม (ประเทศไทย) จำกัด
๑๒๖ สุขุมวิท (กม. ๒๓) สมุทรปราการ โทร. ๓๙๔๑๔๒๑-๒
ผู้ถือขอ บริษัท เมอร์ค แอนด์โก อิงค์ ราเวย์ นิวเจอซี่ สหรัฐอเมริกา
เจ้าของชื่อทางการค้า
ผู้แทนจำหน่าย บริษัท บี. เอ็ล. เอ็ช. เทรดดิ้ง จำกัด
๘๖-๘๘ ถนนพหลโยธิน กรุงเทพฯ โทร. ๒๒๑๗๑๗-๒

ริดโซล*

(รอนนิดาโซล, MSD)